

Ortadan Kaybolan Fil

8.
Baskı
—

Dünya
Edebiyatı
Roman

Çeviren:
Ali Volkan
Erdemir

ORTADAN KAYBOLAN FİL

Haruki Murakami, 1949'da Kyoto'da doğdu. Vaseda Üniversitesi'nde klasik drama eğitimi aldı. 21. yüzyıl edebiyatının en önemli isimlerinden olan Murakami'nin kitapları pek çok ödül aldı, tüm dünyada ellinin üzerinde dile çevrildi. Haruki Murakami'nin *Yaban Koyununun İzinde*, *Zemberekkuşu'nun Güncesi*, *İmkânsızın Şarkısı*, *Sınırın Güneyinde-Güneşin Batısında*, *Sahilde Kafka*, *Haşlanmış Harikalar Diyarı ve Dünyanın Sonu*, *1Q84*, *Renksiz Tsukuru Tazaki'nin Hac Yılları*, *Koşmasaydım Yazamazdım*, *Uyku*, *Kadınsız Erkekler*, *Sputnik Sevgilim*, *Tuhaf Kütüphane*, *Karanlıktan Sonra*, *Fırın Saldırısı*, *Rüzgârın Şarkısını Dinle*, *Kumandanı Öldürmek*, *Doğum Günü Kızı*, *Mesleğim Yazarlık*, *Dans Dans Dans*, *Pinball 1973*, *Sadece Müzik*, *Birinci Tekil Şahıs* ve *Bir Kediye Terk Etmek* isimli kitapları Doğan Kitap tarafından yayımlandı.

ORTADAN KAYBOLAN FİL

Orijinal adı: The Elephant Vanishes (Zō no Shōmetsu)

© 1993 by Harukimurakami Archival Labyrinth

Yazan: Haruki Murakami

Japonca aslından çeviren: Ali Volkan Erdemir

Yayına hazırlayan: Handan Akdemir

Türkçe yayın hakları: © 2023 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. İlk kez Random House tarafından yayımlanmıştır.

1. baskı / Kasım 2023 / ISBN 978-625-6570-52-8

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Geray Gençer

Sayfa uygulama: Yiğit Berker

Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnşaat San. ve Tic. A.Ş.

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.

Güven İş Merkezi, No: 6/13 Bağcılar - İSTANBUL

Tel. (212) 446 05 99

Sertifika No: 52729

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Ortadan Kaybolan Fil

Haruki Murakami

Çeviren: Ali Volkan Erdemir

İçindekiler

1	Zemberekkuşu ve Salı Kadınları.....	9
2	İkinci Fırın Saldırısı.....	43
3	Kanguru Postası	61
4	Güneşli Bir Nisan Sabahında %100 Harika Bir Kızla Karşılaşmak Üzerine.....	79
5	Uyku.....	85
6	Roma İmparatorluğu'nun Yıkılışı, 1881 Yılı Kızılderili Ayaklanması, Hitler'in Polonya'yı İşgali ve Şiddetli Rüzgâr Diyarı.....	125
7	Lederhosen.....	133
8	Ambar Yakmak.....	145
9	Yeşil Canavar	165
10	Aile Meseleleri	171
11	Pencere.....	203
12	TV İnsanları.....	211
13	Çin'e Yol Alan Yavaş Tekne	237
14	Dans Eden Cüce	263
15	Öğleden Sonraki Son Çim.....	289
16	Sessizlik	315
17	Ortadan Kaybolan Fil	335

Zemberekkuşu ve Salı Kadınları

O kadından telefon geldiğinde mutfakta spagetti yapıyordum. Tam pişmek üzereydi. Bir yandan da radyonun FM kanalında Rossini'nin *Hırsız Saksağan* operasının giriş kısmına ıslıkla eşlik ediyordum. Spagetti haşlamak için ideal müzikti.

Telefon çaldığında sesi duymazdan gelip spagetti haşlamaya devam etmeyi düşündüm. Neredeyse olmuştu, Claudio Abbado, Londra Senfoni Orkestrası'nı kreşendoya çıkarmak üzereydi. Yine de ocağın altını kıstım, pişirme çubukları sol elimde oturma odasına geçip ahizeyi elime aldım. Aklıma bir anda gelmişti, arkadaşım yeni bir işle ilgili arıyor olabilirdi.

"Senden on dakikanı istiyorum" dedi karşıdaki kadın.

"Efendim?" dedim şaşırarak. "Ne dediniz?"

"On dakikanı istiyorum dedim" diye tekrar etti.

Kadının sesi hiç tanıdık gelmedi. İnsanların sesini hatırlamak konusunda kendime çok güvenirim, onu tanımadığıma kuşku yoktu. Bu ses tanımadığım bir kadına aitti. Kısık, yumuşak ve tanımlanamaz bir sestti.

“Affedersiniz, kimi aramıştınız?” diye sordum son derece saygılı bir şekilde.

“Ne fark eder? Sadece on dakikanı istiyorum. Bana on dakika verirsen birbirimizi daha iyi anlayabileceğimizi düşünüyorum” dedi hızlı ve net bir şekilde.

“Birbirimizi anlamak mı?”

“Hislerimizi” diye cevapladı kısaca.

Açık mutfak kapısından başımı uzatıp içeri baktım. Spagetti tenceresinden hoş bir beyaz buhar çıkarken Abbado *Hırsız Saksak* operasını yönetmeye devam ediyordu.

“Affedersiniz ama tam da spagetti yaptığım sırada aradınız. Şu an olmak üzere. Sizinle on dakika konuşursam spagetti mahvolacak. Bu yüzden kapatıyorum, tamam mı?”

“Spagetti mi?” diye sordu kadın kuşkulu bir sesle. “İyi de daha sabahın on buçuğu. Neden sabahın on buçuğunda spagetti yapıyorsun ki? Tuhaf değil mi?”

“İster tuhaf olsun ister olmasın, bu sizi ilgilendirmez” dedim. “Kahvaltıda az yemiştım, bu saatte karnım acıktı. Yemeğimi de kendim hazırlıyorum. Hangi saatte ne yiyeceğim bana kalmış bir şey!”

“İyi, peki o zaman, kapatıyorum” dedi kadın akan yağ gibi pürüzsüz bir sesle. Tuhaf bir sestı. Biraz duygu değişimiyle sanki düğmeye basılmış da frekansı değişmiş bir ses tonuna dönüşmüştü. “Sonra yine arayacağım.”

“Bir dakika bekle” dedim telaşla. “Eğer niyetin satış yapmaksa, ne kadar arasan da boşuna. Şu anda işsizim ve bir şey alabilecek durumda değilim.”

“Bunu biliyorum, konu o değil” dedi kadın.

“Biliyor musun? Neyi biliyorsun?”

“İşsizsin. Biliyorum bunu. Sen bir an önce spagettini pişir haydi.”

“İyi de nasıl...” diyordum ki telefon kesildi. Çok hızlı bir kapanış oldu. Ahizeyi yerine koymadan parmağıyla düğmesine basmış olmalıydı.

Bir süre ne hissedeceğimi bilemeden elimdeki ahizeye bakakaldım. Sonra aklıma spagetti gelince ahizeyi yerine koyup mutfağa gittim. Ocağı kapatıp spagettiği süzgeçten geçirdim, küçük bir tencerede ısıttığım domates sosunu üzerine döküp yedim. Bu saçma telefon yüzünden spagetti fazla yumuşamıştı ama yenemeyecek gibi de değildi. Dahası spagettinin pişme kıvamına laf edemeyecek kadar açtı karnım. Radyo dinleyerek yüz elli gramlık spagettiği geriye tek bir çubuk bile bırakmadan mideye indirdim.

Tabak ve tencereyi lavaboda yıkarken bir yandan da çaydanlıkta su ısıtıp sallama çay hazırladım. Çayımı içerken az önce gelen telefonu düşündüm.

Birbirimizi anlamak mı?

O kadın bana neden telefon etmişti? Benden ne istiyordu? Ve kimin nesiydi?

Tam bir gizemdi. Bugüne dek tanımadığım adsız bir kadından hiç telefon almamıştım, ayrıca bu kadının ne demek istediği hakkında hiçbir fikrim de yoktu.

Aman neyse, diye düşündüm, kimdir, neyin nesidir bilmediğim bir kadınla birbirimizi anlamaya çalışacak değildim. Hem bunu yapmam ne işime yarayacaktı ki? Bugünlerde benim için en önemli şey, yeni bir iş bulmaktı. Ve mümkün olursa da kendime özgü bir yeni yaşam kuracaktım.

Kanepeye döndüm, kütüphaneden ödünç aldığım polisiye romanı okurken bir yandan da telefona bakıyordum. Kadının on dakikada birbirimizi anlayacağımızı söylemesi aklıma takılmıştı. On dakikada birbirimizin neyini anlayabilirdik ki?

Kadın en başından net bir şekilde on dakika diye zamanı be-

lirlemişti. Bu kısıtlı süre konusunda kendinden çok emin gibiydi. Sanki dokuz dakika çok kısa, on bir dakika çok uzun olabilirmiş gibi. Tıpkı spagettiyi “al dente” yapmak gibi.

Bunları düşünürken okuduğum romandaki konuyu kaçırdım. Hafif birkaç beden egzersizi yaptıktan sonra gömlek ütülemeye karar verdim. Ne zaman kafam karışsa hemen ütü yaparım. Çok eskiden beri vardır bu alışkanlığım.

Ütü yapma sürecim on iki aşamadan oluşur: (1) Yakayla (arka taraf) başlar, (12) sol kol ağzında bitiririm. Bu sırayı hiç bozmam. Her adımı bir bir sayar, atlamadan yaparım ütüyü. Eğer bunu yapmazsam iyi ütü yapmış saymam kendimi.

Buharlı ütünün tıslama sesinin, ısınınca pamuktan çıkan kokunun keyfini alarak üç gömleğimi ütüledim, kırışıklık kalıp kalmadığını kontrol ettikten sonra askıya takıp dolaba astım. Ütünün düğmesini kapattım, ütü masasıyla beraber yüklüğe kaldırdım. Zihnimin rahatladığını hissettim.

Su içmek için mutfağa geçerken telefon yine çaldı. Buyur bakalım dedim içimden. Bir an mutfağa devam mı edeyim yoksa oturma odasına geri mi döneyim diye biraz bocaladıktan sonra oturma odasına dönüp ahizeyi elime aldım. Eğer arayan o kadınsa, şu anda ütü yapıyorum, deyip kapatabilirdim.

Ama arayan karımdı. Televizyonun üzerindeki saate baktım, 11.30'du.

“İyi misin?” diye sordu.

“İyiyim” dedim.

“Ne yapıyordun?”

“Ütü yaptım.”

“Bir şey mi oldu?” diye sordu karım. Sesinde hafif bir heyecan vardı. Kafam karıştığında ütü yaptığımı bilirdi.

“Yok bir şey. Sadece ütü yapmak geldi içimden. Özel bir şey yok” deyip sandalyeye oturdum, ahizeyi sağ elimden sol elime geçirdim. “Sen ne yaptın? Bir şey mi vardı?”

“Evet, iş konusu için aradım. Pek fena olmayan bir iş imkânı çıktı da.”

“Hı hı” dedim.

“Şiir yazabilir misin?”

“Şiir?” diye tekrarladım şaşırarak. Şiir mi? Şiir de nereden çıkmıştı şimdi?

“Bir tanıdığımın yayınevi genç kızlara yönelik bir dergi çıkarıyor. Oraya gönderilen şiirlerin seçimini, redaksiyonunu yapacak birini arıyorlar. Bir de her ay açılış şiirini yazmanı istiyorlar. Basit bir iş ve ücreti de fena değil. Tabii yarı zamanlı iş gibi bir şey ama iyi giderse belki editörlük işleri falan da verebilirler.”

“Basit mi?” dedim. “Orada bir dur lütfen. Benim aradığım hukuk bürosunda bir iş. Sana hiç ben şiir redaksiyonu yapmak istiyorum diye bir şey dedim mi?”

“İyi de lise yıllarında bir şeyler yazmıyor muydun?”

“Gazeteye yazıyordum. Lise gazetesine. Futbolda hangi sınıf şampiyon oldu, fizik öğretmenini nasıl merdivenden düşüp hastaneye kaldırıldı gibi önemsiz konulardı onlar. Şiir değildi. Şiir falan yazamam ben.”

“Şiir dediğim liseli kızların okuduğu türden şeyler. Gözünde büyütme. Yarınlara kalacak şiir yaz demiyorum ya sana, olduğu kadar yazarsın yeter işte.”

“Olduğu kadar falan da yazamam” diye kestirip attım. Nasıl yazabilirdim?

“Hımm” dedi karım ne yazık dercesine, “Ama hukukla ilgili bir iş bulacak gibi misin?”

“Birkaç yerle görüştüm. Bu hafta sonu cevap gelir, olumsuz olursa o zaman önerdiğin işi düşüneyim.”

“Öyle mi? Peki o zaman, dediğin gibi olsun. Bu arada bugün günlerden neydi?”

“Salı” dedim bir an düşündükten sonra.

“Bankaya gidip gaz ve telefon faturasını öder misin?”

“Olur, akşam yemeği için alışverişe çıkayım diye düşünüyordum zaten, bankaya da uğrarım.”

“Akşam yemeğine ne hazırlayacaksın?”

“Şey, bilmiyorum” dedim. “Henüz karar vermedim. Alışverişe gidince düşünürüm.”

“Biliyor musun...” diye yeni bir tonla konuşmaya başladı karım, “düşünüyordum da aslında iş aramana gerek yok.”

“Neden?” diye sordum bir kez daha şaşırarak. Dünyadaki bütün kadınlar beni şaşırtmak için telefon ediyordu sanki. “Neden iş aramasam da olur? Üç ay sonra işsizlik sigortamın süresi dolacak. Ortalarda gezinecek zaman değil.”

“Maaşım arttı, ekstra işlerim de yolunda gidiyor, birikmişim de var, lükse kaçmazsak geçinebiliriz.”

“Bu durumda ben de ev işlerine mi devam ederim?”

“Olmaz mı?”

“Bilmiyorum” dedim dürüstçe. Bilmiyordum. “Düşüneceğim.”

“Düşün” dedi karım. “Bu arada kedi geri döndü mü?”

“Kedi?” Sabahtan beri kedinin hiç aklıma gelmediğini fark ettim. “Hayır, henüz dönmedi.”

“Etrafta biraz bakınır mısın? Ortadan kaybolalı dört gün oluyor.”

Cevap niyetine bir şeyler geveledim, ahizeyi yine sol elime aldım.

“Geçidin sonundaki boş evin bahçesinde muhtemelen” dedi karım. “Hani şu kuş heykelciğinin olduğu bahçede. Onu birkaç kez orada görmüştüm. Orayı biliyorsun değil mi?”

“Bilmiyorum” dedim. “Sen oraya ne zaman gittin ki? Şimdiye kadar hiç bahsetmemiştin.”

“Telefonu kapatmam gerek şimdi, artık işe dönmeliyim. Kediye ara olur mu?”

Sonra telefonu kapattı.

Bir süre ahizeye bakakaldım, sonra onu yerine koydum.

Karım geçidi nereden biliyordu acaba? Tuhaftı. Oraya girebilmek için önce bahçedeki yüksek tuğla duvarı geçmesi gerekiyordu. Hem ne işi olacaktı ki orada?

Mutfağa gidip su içtim, radyonun FM kanalını açtım, tırnaklarımı kestim. Radyoda Robert Plant'ın yeni LP'si üzerine özel bir yayın vardı ama üst üste iki parça dinleyince kulağım ağrıdı, radyoyu kapattım. Sonra verandaya çıktım, kedinin yemek tasına baktım. Dün akşam tasa tepelemesine haşlanmış balık koymuştum, olduğu gibi duruyordu. Demek ki kedi dönmemişti.

Verandada durup yaz başının aydınlık güneşinin vurduğu küçük bahçemize baktım. Ama ne kadar baksam da insanın yüreğini dinginleştirecek türde bir bahçe değildi. Gün boyunca çok kısa bir süre güneş ışığı aldığından toprak koyu ve nemliydi. Bitkiye gelince, köşede iki, üç tane göze çarpmayan ortanca vardı sadece. Ama ben ortancaları pek sevmezdim.

Yakındaki koruluktan sanki kurulmuş gibi düzenli aralıklarla ciiiik... ciiiik... diye bir kuş sesi geliyordu. Bu kuşa "zemberekkuşu" diyorduk. Bu adı karım bulmuştu. Aslında ötenin hangi kuş olduğunu bilmiyorduk. Nasıl görüldüğünü de. Ama her halükârda *zemberekkuşu* her sabah bu yakındaki koruluğa geliyor, ait olduğumuz sessiz dünyanın zembereğini kuruyordu.

Zemberekkuşunun ötüşünü dinlerken, iyi de neden kediyi aramaya gitmem gerekiyor ki, diye düşündüm. Haydi kediyi buldum diyelim, sonra ne yapacaktım? Kediyi eve dönmeye ikna mı edecektim? *Hepimiz senin için endişe ediyoruz, eve döner misin artık*, diye ricada mı bulunacaktım?

Ah, ah dedim içimden. Kesinlikle "ah ah" denecek bir durumdu bu. Kediler istedikleri yere gidip istedikleri gibi yaşasalar olmaz mıydı? Otuz yaşında biri olarak ben burada ne yapıyordum? Çamaşır yıkıyor, akşam yemeğine ne yapacağımı düşünüyor, sonra da kedi arıyordum.

Eskiden, diye düşündüm, beklentileri olan düzgün bir insan dım. Lisede Clarence Darrow'un biyografisini okuyup avukat olmaya karar vermiştim. Notlarım hiç fena değildi; lise üçüncü sınıfta "Büyük İnsan Olacaklar" oylamasında ikinci seçilmiştim. Sonra görece iyi bir dereceyle üniversitede hukuk bölümüne girdim. Ne var ki bir noktada işleri elime yüzüme bulaştırdım.

Dirseklerimi mutfak masasına dayadım, ben nerede yanlış yaptım diye düşünmeye başladım. Cevabı bulamadım. Aklıma şudur diyebileceğim bir şey gelmedi. Siyasi hareketlerden etkilenmiş değildim, üniversitede başarısız olmuş da değildim, kendimi kızlara da kaptırmamıştım. Kendi halinde, normal bir yaşam sürüyordum. Sonra üniversiteden mezun olmak üzereyken bir gün fark ettim ki ben artık o eski ben değilim.

Bu sapma başta fark edilmeyecek kadar küçüktü sanırım. Ama zaman geçtikçe büyüdü ve beni olmam gereken kişiden ayırıp bugünkü halime getirdi. Güneş sistemi üzerinden örnek verirsem sanırım Satürn'le Uranüs arasında bir yere ulaştım. Biraz daha ileri gidince Plüton'u görmem de mümkün olabilir. Peki onun ötesinde ne var acaba?

Şubat başında uzun bir süredir çalıştığım hukuk ofisinden ayrıldım; bunun için özel bir nedenim yoktu. İşimden sıkılmış değildim. Beni heyecanlandıran bir iş olduğunu söyleyemesem de maaşı hiç de fena değildi, üstelik ofis ortamı da samimiydi.

O ofisteki görevim, bir çırpıda söylemek gerekirse, ayak işlerini yapmaktı.

İşimi iyi yaptığımı düşünüyorum. Bunu benim söylemem tuhaf kaçabilir ama aciliyet gerektiren işlerde oldukça etkili biriyimdir. Hızlı kavrar, çabuk hareket eder, hiç yakınmaz, gerçekçi bir şekilde düşünürüm. Bu yüzden de işi bırakmak istediğimi söylediğimde yaşlı müdür –ofisin sahibi olan baba oğul ikilisinden baba olanı– maaş artışına gidelim, ayrılma diye öneride bulundu.

Neticede o hukuk ofisinde kalmadım. Neden ayrıldığımı ben de bilmiyorum. Sonrası için net bir amacım veya belli bir beklentim de yoktu. Eve kapanıp avukatlık sınavına hazırlanmak çok zahmetli geliyordu, dahası avukatlığa dönmek gibi bir düşüncem de yoktu.

Akşam yemeği sırasında karıma birdenbire, “Avukatlığı bırakmayı düşünüyorum” dedim. O da “Öyle mi?” demişti. O söylediği “öyle mi”nin ne anlama geldiğini anlamamıştım ama sonrasında tamamen suskun kalmıştı.

Ben de konuşmayınca, “Bırakmak istiyorsan bırak tabii” diye eklemişti, “Ne de olsa yaşam senin, istediğini yap.” Sonra balığın kılçıklarını yemek çubuğuyla ayırıp tabağının köşesine koymaya başlamıştı.

Karım bir tasarım okulunda ofis işlerinde çalışıyordu, iyi sayılacak bir maaş alıyordu. Editör arkadaşlarından arada bir illüstrasyon işi de geliyordu ve buradan aldığı para da hiç fena sayılmazdı. Ben de altı ay boyunca işsizlik sigortasından faydalanmıştım. Dahası her gün evde olup ev işlerini aksatmadan yapınca da dışarıdan yemek masrafı ve temizlik ücreti ödeme gereği kalmamıştı, işte çalışıp maaş aldığım zamanlardakinden çok da farklı değildi.

Ve işimden ayrıldım.

12.30’da her zamanki gibi bez çantayı omzuma atıp alışverişe çıktım. Alışveriş öncesinde bankaya uğrayıp gaz ve elektrik faturasasını ödedim. Sonra süpermarketten alışveriş yaptım, ardından McDonald’s’ta cheeseburger yiyip kahve içtim.

Eve dönmüş aldıklarımı buzdolabına yerleştiriyordum ki telefon çaldı. Çalış şekli kulağıma sanki sinirli gibi gelmişti. Yarısını açtığım tofu paketini masanın üzerine bıraktım, salona gidip ahizeyi elime aldım.

“Spagettiği yemeyi bitirdin mi?” diye sordu kadın.

HARUKI

Haruki Murakami'nin 1980-1991 yılları arasında yazdığı, 17 öyküden oluşan *Ortadan Kaybolan Fil*, kitap olarak önce İngilizce yayımlandı. Kitap haline gelmeden önce öykülerin bazıları *The New Yorker*, *Playboy* gibi dergilerde yer aldı. *Ortadan Kaybolan Fil* Haruki Murakami edebiyatının kaynaklarına dair çok önemli ipuçları veren, yazarın *1Q84*, *Zemberekkuşu'nun Güncesi* gibi kült eserlerinin çıkış noktası olan öykülerin yanı sıra *Şüphe* adıyla filme uyarlanan "Ambar Yakmak"ın yer aldığı, Murakami hayranlarının uzun zamandır beklediği bir kitap.

